

Korsets teologi

for kirken i Lammets spor (Åp 14:4)

Av Kåre Svebak

Innholdsfortegnelse

Korsets teologi	1
Del 1: Vår store Korsbærer	2
Gud sett «bakfra»	2
Guds Jona-tegn	2
Vår delaktighet i Guds Jona-tegn	3
Den skjulte Gud	3
Del 2: De små korsbærere i Kristi etterfølgelse	5
Jesu saligprisninger	6
Hva vil Gud med kors og trengsel i etterfølgernes liv?	7
Med korset stadfester Gud sitt kall	10
Forbilder i troens gode strid	10
Anfektet tro	11
Troens faste holdepunkt i Guds sjelesorg	12
Del 3: Herlighetsteologi	14

I Luthers Lille Katekisme finner vi «*verdens mest innholdsrike setning*»: Luthers forklaring til andre trosartikkel. Her har Luther gjort det mesterstykke å sammenfatter sitt verk som kirkelærer i én setning. Det er visst lenge siden det gikk sport i å lære den utenat. I nyere oversettelser er setningen delt i tre.

Luther satte som overskrift «*Om gjenløsningen*». Siden innholdet er korsets teologi (*theologia crucis*), kunne han like gjerne ha valgt overskriften "Om korsets teologi" (jf 1 Kor 2:2b), eller "Om rettferdiggjørelsen" (Robert D Preus).

Overskriften setter navn på **Guds visdom, stilt frem for verden** i "Kristus Jesus og ham korsfestet" (1 Kor 2:2). En korsteolog "ser" med Skriftens ord og overlater til Skriftens Herre å tyde meningen. Kristus har selv utlagt det som står skrevet om ham og hans verk hos Moses,

Profetene og i Salmene. Guds løfter er oppfylt i Sønnens lidende lydighet i alles sted. **Mt 20:28** – *Menneskesønnen (er ikke) kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange* (Jes 53:11 – for de mange, hebr talemåte = alle). Gud er trofast. Gud har bevist sin troverdigheit med handlende allmakt da han oppreiste Jesus fra de døde. Vi er dyrt kjøpt. (Jf Apg 20:28, Gal 3:13, 1 Pet 1:18f, Åp 5:9.)

Del 1: Vår store Korsbærer

Gud sett «bakfra»

Guds herlighet er skjult i den korsfestede Skaperen (RPrenter). Vi ser ikke den historie som begrunner frelsen. De så den heller ikke på Langfredagen. I deres øyne som korsfestet ham, var *det onde godt og det gode ondt*. Ingen erfaringsbevis tilsa det motsatte forhold. På Golgata lød ingen lovsang til Gud for Sønnens lidende lydighet i alles sted - ingen takksigelse fra disiplers munn da forsoningsverk var fullført i Sønnens blod.

Hva disiplene så på «forbannelsens tre» (Gal 3:13), var ondt også i deres øyne. De så ikke Guds visdom med den rett utlagte Skrift fra Visdommen selv. (1 Kor 1:17-21, 2:7-10, Ords 1-2). Lik Moses, ville de se Guds herlighet direkte. De ville ha synlig bevis for Guds godvilje for sitt folk (2 Mos 33:16ff). Beiset de fikk, var ikke det de hadde tenkt seg. Gud skjulte sin herlighet da han dro forbi. Lik Moses i fjellkløften, fikk de se Gud «bakfra» på forbannelsens tre. Like fullt står Guds løfte fast, v 14: «*Jeg selv (egtl mitt ansikt) skal gå med, og jeg vil føre deg til ro*». Guds tilsynekomst gjør fornuftens visdom til dårskap for Gud.

Guds Jona-tegn

Gud stadfestet sin trofasthet og godvilje med «Jona-tegnet» på den tredje dag, da han oppreiste Den Hellige og Rettferdige fra de døde. (Mt 12:39, 16:4. Apg 4:33, 1 Kor 2:1, 1 Joh 5:9f, Åp 1:2, 9.) Guds Jona-tegn er en underfull kjensgjerning, stadfestet av mange øyenvitner. De var sammen med den Oppstandne ved en rekke anledninger, lyttet til hans undervisning «om det som har med Guds rike å gjøre» (Apg 1:3). De tok på ham og spiste sammen med ham i løpet av de førti dagene før han ble opptatt til himmelen (1 Joh 1:1-3). Deretter overlot de til den Oppstandne å utvelge Mattias til apostel. Det skjedde med loddkasting. Så kom Pinsedagen, da Guds løfter om den nye pakt ble oppfylt, slik det står skrevet og Jesus hadde sagt. Gjennom Guds kirkes historie går Kristus foran, virksom med de tegn han innstiftet, og etter ham går «de som følger Lammet hvor det så går» (Åp 14:4). Vi får se ham bakfra.

Slik viser Gud sin godvilje og nåde mot sitt folk – ikke på grunn av noen verdighet eller fortjeneste fra vår side, men for sin egen skyld. Vi ser Guds herlighet skjult i evangeliets nådetilsagn og i sakramentets ringe skikkeler. **1 Kor 11:24** – *Dette er mitt legeme, gitt for dere*. Snart kommer han synlig i sin Guddoms herlighet. På den dagen skal han dømme verden og

føre sitt folk inn i herlighetsriket på den nye jord. I mellomtiden er det synd å søke syn for sagn i erfaringsbevis, og tegn på falsk åndelighet.

Vår delaktighet i Guds Jona-tegn

I dåpen til Jesu død og oppstandelse har Gud gitt den enkelte del i sitt gjenløsningsverk (Rom 6:3-11). Guds løfte i dåpens nådepakt står fast, **Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt skal bli salig.** Og til et synlig pant på sitt forbarmende nærvær, styrker han troen med alterets sakrament, mottatt med munnen i kirkens samfunn med ham. I tillit til Guds ord og løfte, lever den kristne på dåpens grunn, og har med Kristus til gave den sanne trøst mot døden og dommen, og har ham til eksempel i gode gjerninger. **2 Kor 5:7 – vi lever i tro, uten å se.**

Gud har grepet inn i menneskenes historie med en bevitnet Jesus-historie, og i den enkeltes livshistorie med dåpen til hans død og oppstandelse. Men Guds undergjerninger fører ikke automatisk til tro. Virkningen kan også være forherdelse. **Mk 15:31f – «Andre har han frelst, seg selv kan han ikke frelse. Kristus, Israels konge, må nå stige ned fra korset, så vi kan se og tro!» Selv de som var korsfestet sammen med ham, hånte ham.** (Jf Joh 11:45-53.) Det er kristnes erfaring alle dager: «Troen er ikke takanes vare».

Illustrasjon 1: *Jomfru Maria sang i sin fattigdom og ulykke, Lk 1:46-55 - "Min sjel opphøyer Herren..."* Sangen er mettet med skriftbevis for Guds føremåte med sitt folk med oppfyllelsen som mål. Selv var ikke Maria noe annet enn *"et glad herberge og en villig vertinne for sin Høye Gjest"*, sier Luther. Videre: Gud må føre sine gjennom mange prøvelser. Hvis ikke, setter vi flekker på Guds skjønne gaver. Maria lot Gud gjøre sin gjerning. Hennes delaktighet var ikke noe mer enn trøst, glede og tillit til Gud. Av henne lærer vi å synge et rett Magnificat, sier Luther. (Lutherläsaren 44/2005, 8f)

Illustrasjon 2: *Den rike mann og Lazarus, Lk 16:19ff.* Den elendige Lazarus illustrerer Sønnens fornedrelse som «den elendige» Jesu ringe skikkelse. Med denne lignelse lærer han oss korsets teologi og troens art med seg selv som gave og eksempel. Han har oppfylt budet «Du skal ikke ha andre guder foruten meg», og dermed oppfylt hele loven. Troen frykter og elsker Gud over alle ting, og setter all sin lit til ham.

Til bibelstudium: Kristus Jesus - «Den elendige».

Den elendige Lazarus lar oss gjenjenne Sønnens lidende lydighet i Jesu skikkelse, han som "led /.../ utenfor byporten", Heb 13:12. Jf Sal 22:7 med Mt 28:39 og Heb 12:3.

Sal 73. - V 1jf Mt 5:8. - V 23jf Rom 8:36. - V 27ffjf Mt 12:39-42, Jak 4:8-10. - Jf Job 21:7-16, 22 med Lk 16:20f.

Sal 44:14ff. - V 23 = Rom 8:36.

Sal 17:14-16. - To måter å mettes på: Lk 16:25, Mt 5:8, 1 Joh 3:2f, Åp 22:4.

Den skjulte Gud

Skjult var den allmektige Skaperens herlighet på forbannelsens tre. Skjult var Guds rettferdighet i Sønnens lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse. Og skjult var Guds forsoningsverk i

Jesu Kristi død (2 Kor 5:19). Ingen så Gud løse våre syndebånd, naglet til korset. Ingen så Gud oppfylle loven i Sønnens lydighet. Ingen så Gud drepe vår død i Sønnens død. (Robert D Preus)

Var dette nødvendig? Ingen dødelig kan fatte at vi mennesker er falt så dypt, og ingen fatte at dette var nødvendig til frelse. Årsaken er arvesyndens kraft i menneskets innerste - «*uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med ond lyst og begjær*» (CA 2 Tysk tekst). Hva Guds ord sier om mennesket, er hva Gud gjennomskuer. Han har fra evighet sett forsoningens nødvendighet i Kristus og ham korsfestet. Derfor ble han oppreist fra de døde, rettferdigjort i alles sted (Rom 5:12ff).

Korsteologi handler om den troendes skjulte liv med Gud i Kristi lidelser. I Kolosserbrevet viser apostelen Paulus til de lidelser som prekenembetets oppdrag medfører i samsvar med Kristi kjærlighet til sin kirkebrud. *Gjennom Guds ords embete* er Guds åpenbarte frelseshemmelighet i Kristus virksom i den forsamlede menighet. Oppdraget består i å «*forkynne, rettlede og undervise alle mennesker i den fulle visdom, for å føre hvert menneske fram til modenhet i Kristus*». Med dette mål for øye kjempet apostelen med den kraft som Gud gir. (Kol 1:24ff)

Kol 2:2f – Det jeg ønsker for dem, er at de skal få nytt mot, bli knyttet sammen i kjærlighet og nå fram til hele rikdommen av overbevisning og innsikt, så de kan fatte Guds hemmelighet, som er Kristus. For i ham er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede. **3:3 – Dere er jo døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud** (Rom 6:2, 2 Kor 5:14).

Under flere disippelmøter utla den oppstandne Kristus hva Skriftene sier om korsets visdom. Den er Kristus Jesus i hans lidelse og død, stadfestet med Kristi legemlige oppstandelse fra de døde på den tredje dag. Ved Skriftens evangelium tilbyr Gud og rekker oss vår frifinnelse til liv og uforgjengelighet (2 Tim 1:10). Så dypt stikker arvesynden, at han må rekke oss frelsen gjennom ytre midler – hørbart og synlig i ringe skikkeler.

Guds gjerning med lov og evangelium gjør forskjellen mellom "Guds fremmede gjerning" (opus alienum Dei) og «Guds egentlige gjerning» (opus proprium Dei). Sett med jødens øyne, er ikke korset uttrykk for annet enn Guds forbannelse (Gal 3:13). Det er en halv sannhet. **Rom 10:4 – Lovens siktemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror.** –Gud elsker den verden han har skapt. Derfor må han reagere med vrede og fordømmelse når mennesker vender ham ryggen og hengir seg til fremmede guder (Rom 1:18ff). Det skarpeste uttrykk for Guds lov og evangelium er «*Kristus og ham korsfestet*» (1 Kor 2:2).

Det bibelske ord for denne reaksjon i Gud er «nidkjærhet». Jesu korsdød fremstiller Guds nidkjærhet for sitt verk (Rom 1:16, 3:24f, 1 Joh 2:2, 1 Kor 1:18). Reaksjonen fremstår med Guds selvhengivende kjærlighet og forbarmende nåde, stilt frem for verden i Jesu skikkelse. Om "syndens lønn er døden", er Guds nådegave evig liv i Kristus (Rom 6:23). Han er Guds evige Lam som tok bort verdens synder. (Joh 1:29, Åp 5 og 7:13ff)

Av fri vilje, og for vår frelses skyld, var Sønnen lydig til døden på korset (Jes 52:13ff, Fil 2:6-8, Mt 20:28 osv). Gud er en forsonet Gud. Kristus og ham korsfestet er menneskenes frifinnelse hos Gud og Guds fred til oss. Med denne gave oppmuntrer og formaner Gud oss til å vende om og leve forlikt med ham. (Ef 2:14-16, jf Ef 1:10, Kol 1:20, 2 Kor 5:19ff.)

Del 2: De små korsbærere i Kristi etterfølgelse

Kristi kors og skjulte herlighet gir *utsyn* over Bibelens innhold og sammenheng, og samtidig *kunnskap* om Guds vesen og egenskaper, og om Guds verk som skaper og gjenløser. Korsteknologi lar mennesker kjenne Gud i hans trofasthet, lik en venn å stole på, virksom i det skjulte. Den som lærer Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus og ham korsfestet, kjenner den trofaste Gud i hans forbarmende kjærlighet, og kan synge med trøstig mot. «*Er Gud for meg, så trede meg hva der vil imot...*»

Gud fører sine gjennom prøvelser og gjør dem til rette teologer. Med Ordets sverd blottstiller han den onde lyst i våre tanker, ord og gjerninger, og driver oss til Guds rettferdighet i Kristus Jesus. Ved troen griper vi ham og *mister oss selv for Kristi skyld*. Da praktiserer vi dåpen i forsakelse og tro, og gjør Kristi offerbønn til vår: "Skje din vilje!" I det skjulte helliger Gud sitt Navn på oss og skaper i oss det nye menneske som skal leve evig for Gud.

Esek 20:12 – Jeg er Herren som helliger dem. **Jes 29:23** – (når de) får se det mine hender har gjort iblant dem, da skal de holde mitt Navn hellig /.../ Folk som farer vill i sine tanker, skal lære å forstå, og de som murrer av misnøye, skal få større innsikt.

Joh 17:10 – Hellige dem i Sannheten! Ditt ord er sannhet. **Ef 5:25f** – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. **Gal 2:20** – Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg nå lever i kjødet, lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for meg. Ef 4:24, Kol 3:10 osv.

Troens øvelse i Guds ords løfter er livet i dåpen (Rom 6-8). På dagsordenen står tre ting: (1) Avvis med forakt djævelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen! (2) Tro syndenes forlattelse for Kristi skyld! (3) Lyd Guds bud og gode skapervilje! Med denne dagsordenen i "den gode strid" (1 Tim 6:12) holder døpte mennesker fast ved Guds løfter og griper det evige liv.

Troen må øves på grunn av "dette dødens legeme" (Rom 7:24f). En kristen er samtidig synd og rettferdig for Gud (Gal 5:16ff). Med lovens ord angriper Gud og døder kjødets gjerninger. Med evangeliet oppreiser han fra døden i våre synder og bevarer oss fra det onde (Joh 17:15, 2 Tess 3:3).

Fra bekjennelsesskriftene: Den Hellige Ånd undertrykker og døder kjødet (Apol 4:167, 170). Den gamle adam skal korsfestes (FC SD 4:19, LK Fjerde parten).

CA 26:31 – *Dette er den rette og alvorlige og ekte dødelse: å bli øvet og korsfestet med Kristus ved mange slags trengsler.* **20:37-39** - Uten troen kaller en ikke på Gud, venter

ikke noe godt av Gud, tåler ikke korset, men søker menneskelig hjelp og stoler på menneskelig støtte. Således hersker alle lyster og menneskelige påfunn i hjertet når troen og tilliten til Gud er borte. Derfor sier også Kristus: «Uten meg kan dere ingenting gjøre» (Joh 15:5).

Jesu saligprisninger

Det er en sammenheng mellom Kristus mottatt som gave og livet med ham som eksempel. Den første saligprisningen er et *tilsagn*, **Mt 5:3** - *Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres* (Lk 6:20). - Med Kristus til gave, gitt av nåde, kan et menneske vite seg godtatt og elsket av Gud, tross den syndfordervede menneskenatur (Rom 5:5, 8, 7:21ff, 8:1-4). Gud tilregner dem Kristi lidende lydighet (Guds rettferdighet) av nåde, og lar dem seire, om så midt i døden!

Først kommer troens rettferdighet på grunn av Kristi lidende lydighet, som har oppfylt loven i alle deler og i alles sted. De påfølgende saligprisninger gjelder Jesu virksomme nærvær, skjult i disiplenes liv, og med ham gudsriket som foregrep virkelighet. Når troen øves i gode gjerning med til Kristus til eksempel, blir saligprisningene erfart som noe mer enn tilsagn, løfte og trøsteord. De er også foregrep virkelighet. Hva en Jesu disippel **er** «i Kristus» - skal han også **bli** i det fullendte Guds rike. (Rom 8:17, 2 Tess 1:5-7, 2 Kor 4:7f.) Denne sammenheng er ubegripelig, sett utenfra, for Guds kjærlighet er skjult under korset.

Sammenhengen lar seg begripe i *ettertid* - i påskeperspektivet (1 Kor 15:1-3). Oppstandelsen stadfester Skriftens mening i Guds frelsesplan, og den kaster et forklaret lys over de troendes trengsler. De er Guds kjærlighetserklæringer med nådelønnen for øye, og deres endelikt stadfester oppreisningen med Kristus til gave. **Åp 14:13** – *Salige er de som dør i Herren heretter* (1 Tess 4:14ff, Heb 4:9f, 14ff). - Liksom Faderen herliggjorde Sønnen på korset, blir Sønnen herliggjort i de troendes trengsler og død. **Joh 17:1, 9f** – *Fader /.../ herliggjør din Sønn, så Sønnen kan forherlige deg. /.../ Jeg ber for dem: Jeg ber ikke for verden, men for dem som du har gitt meg, for de er dine. Alt mitt er ditt, og det som er ditt, er mitt, og jeg er forherliget gjennom dem.* - Salige er de...

Til bibelstudium: Joh 3:14, 8:28, 12:32f. 1 Joh 4:7, 16. Rom 6:3-14, 7:24-8:4. Gal 5:16, 20. 1 Kor 4:9-13, 2 Kor 4:8-11, 6:8-19. Fil 3:7ff.

Gud er Gud, skjult i Jesu korsdød, og skjult i de troendes liv i Lammets spor. Uten evangeliet, henger vi fast i egen skyld og skam og håpløshet, og må fortvile under lovens trusler og fordommer. Med evangeliet om Kristus og ham korsfestet har vi Guds sanne trøst mot døden og dommen, for vi er oppreist fra døden i våre synder og frelst av nåde (Ef 2).

Kristi små korsbærere vet hva verdens barn er uvitende om. De kjenner den eneste sanne Gud gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). I anfektelser, lidelse og død, kan de vite seg godtatt og elsket av Gud og ha evig liv i ham (Joh 10:14, 27, Åp 3:5). Guds handlende majestet unndrar seg vår begripelse, men Guds kjærlighet lar seg gripe i nådetilsagnet vi hører, og i alterets sakrament fra den Oppstandne, mottatt med munnen. Derfor er det nok

for en disippel at han får det som sin mester, **Mt 10:25** – *Har de kalt husbonden Beelsebul, kan da hans husfolk vente noe bedre? Vær ikke redd for dem! For ingen ting er gjem uten at det skal fram, ingen ting skjult uten at det skal bli kjent.*

Det fins heller ikke noe samfunn med den hellige Gud utenom det Guds Lam som har båret verdens synder. Det synlige pant på Guds nåde er alterets sakrament, **1 Kor 11:24f** - *Dette er mitt legeme, som er for dere. /.../ Denne kalk er den nye pakt i mitt blod (10:16f)* – **Så** høyt har Gud elsket verden, at han gav sin enbårne Sønn (Joh 3:14). **Så** fordervet er menneskenaturen. Derfor må jøden fornekte Jesu legemlige oppstandelse fra de døde, og muslimen fornekte Jesu legemlige død på korset.

Med krusifikset for øyet, ser vi hva alle ser. Med Skriftens ord for øyet, lar Gud oss se hva de første øyenvitner ”så”. De så korsets mening da den Oppstandne opplot Skriftene for dem. Også vi blir ”seende”, når vi hører Kristi ord og tar vare på dem (Joh 14:23, Rom 10:17). Da oppmuntrer Helligånden til tro - trøster oss med Kristi lidende lydighet, og med vår frifinnelse i ham som er Guds rettferdighet til alle. Denne trøster lar oss ikke vandre i beskuelse, men viser til *kjengjerninger* i en bevitnet Jesus-historie. Og mer enn det. Han trøster oss i nåtid med Guds nådepakt i vår dåp til Jesu død og oppstandelse, og viser oss til Guds kirkes rene kjennetegn i den forsamlede menighet, forvaltet på troskapens vilkår. Slik gjør Den Hellige Ånd oss til korsbærere med sin korsteologi. Han lar oss se Gud «bakfra» - skjult i evangeliet som høres og ses. Tegnene fra den Oppstandne bevitner hans nærvær i den forsamlede menighet. Da er det nok til frelse at en Herrens delegat forvalter dem med trofasthet, slik Herren har befalt – og ikke på verdens vis. Skjult i ham har vi alle visdommens og kunnskapens skatter midt i blant oss.

Skjult er Guds majestet i Sønnens lidende lydighet – like fra unnfangelsen i jomfru Marias liv. Og skjult er Kristi majestet og allmakt når vi hører hans ord bli opplest og forkjent, og skjult når vi ser hans legeme og blod i sakramentets skikkelses. Lik Moses, ser vi Guds herlighet ”bakfra”, og ser i Sønnens allmaksord hans ofrede legeme og blod i ringe skikkelses (2 Mos 33:22f).

Hva vil Gud med kors og trengsel i etterfølgernes liv?

I Nytestamentet gis mange svar:

- **Gud fører sine gjennom trengsler med målet for øye - det fullendte Guds rike.** Etter selv å ha blitt steinet nesten til døde, oppmuntrert Paulus de kristne i Antiokia med ordene, **Apg 14:22** – *«Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler.»* Målet tatt i betrakning, er trengsler for bagateller å regne. **2 Kor 4:17** – *De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større.*
- Vi ser av sammenhengen at forklaringen til denne frimodighet er ingen utopi eller ønskedrøm, men foregrevet Kristus-virkelighet, **v 16** – *Selv om vårt ytre menneske går til grunne, blir vårt indre menneske fornyet dag for dag.* - Dette inkluderende «vi»

representerer Guds kirkes lemmer i den skjulte Kristus-virkelighet, **v 14f** – vi vet at han som oppreiste Herren Jesus, han skal også opprise oss sammen med ham og føre oss fram til seg sammen med dere. Men alt skjer for deres skyld, for at nåden skal bli stor og få takken til å stige fra så mange flere – til Guds ære.

- Vi merker oss årsaken til de troendes takk til Guds ære: Kristi legemlige oppstandelse fra de døde begrunner håpet - de troendes legemlige oppstandelse og inngang i det fullendte Guds rike. Nåden er en *kjensgjerning*, bevitnet med Kristi oppstandelse, i nåtid bevitnet med Kristi ord og Kristus-bekjennelsen i de troendes munn, alt sammen med herlighetsriket for øye. Kristi virksomme nærvær med evangeliet skaper av trengslene «en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større».

Fra bekjennelsesskriftene: De offer som gjenstår etter det levittiske offer «er takkoffer - som også blir kalt lovprisningsoffer, forkynnelse av evangeliet, troen, påkallelsen, takksigelsen, bekjennelsen, de helliges prøvelse, ja, alle gode gjerninger av de hellige / / . Når det levittiske offer er avskaffet i den nye pakt, lærer det at et rent og nytt offer skal bæres frem. /.../ Drikofferet kreves, det er prekenens virkning at vi ved evangeliet blir besprengt av Kristi blod, at vi blir helliget, drept og levendegjort. Matoffer kreves også – det er takksigelse, bekjennelse og lidelse. /.../ (takkofferet) fortjener ikke forsoningen, men kommer fra dem som er forsont, liksom heller ikke lidelsene fortjener forsoningen, men er takkoffer når de forsonte holder ut i dem.» (Apol 24:25, 30, 38, 67).

- **Gud driver til syndserkjennelse med sin lov for at hans verk i Kristus skal bli desto større for oss. Rom 7:15, 24f** – Det jeg vil, gjør jeg ikke, og det jeg avskyrt, det gjør jeg. /.../ Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk ved Jesus Kristus, vår Herre! (Joh 3:30, 8:36)
- **Gud ydmyker sine for å bevare oss i troens lydighet for ham.** Paulus måtte slite med «en torn i kjødet», Kor 12:7. Da er den lærdom som prøvelsen gir, nyttig til salighet, v 8-10 – Tre ganger bad jeg Herren at den måtte bli tatt fra meg, men han svarste: «Min nåde er nok for deg, for kraften fullendes i svakhet.» Derfor vil jeg helst rose meg av min svakhet, for at Kristi kraft kan ta bolig i meg. Og derfor er jeg for Kristi skyld ved godt mot når jeg er svak, blir mishandlet, er i nød, forfølgelser og vanskeligheter. For når jeg er svak, da er jeg sterke.

Fra bekjennelsesskriftene: Jobs trengsler kom ikke av misgjerninger som han tidligere hadde begått. «Derfor er ikke trengslene alltid straff eller tegn på Guds vrede. Ja, de redde samvittigheter skal få lære at de, når de i sine trengsler ser bare straff og Guds vrede, ikke skal tro at Gud forkastet dem, men at trengslene har andre og viktigere formål. /.../ Gud gjør en fremmed gjerning for at han skal kunne gjøre sin egentlige gjerning (ref Jes 28:21, Joh 19:2f), Jer 49:12) /.../ Slik ble profetene drept, og Johannes Døperen og andre hellige. Derfor er ikke trengslene alltid straff for visse synder /.../ men de er Guds gjerninger, bestemt til å være til nytte for oss og til å gjøre Guds makt tydeligere i vår svakhet (ref 2 Kor 12:9). Derfor skulle våre legemer, etter Guds vilje,

være offer som beviste vår lydighet, men ikke et vederlag for den evige død. For den har Gud en annen befaling, nemlig sin Sønns død.» (Apol 12:158-161, jf 16:45-48).

- **Gud driver oss til å øve troen og bønnen i trengsler og prøvelser, og fører oss styrket ut.** **1 Pet 1:6f** – *Derfor kan dere juble av glede, selv om dere nå en kort tid må ha det vondt i mange slags prøvelser, om så skal være. Slik blir troen deres prøvet. Selv forgjengelig gull blir røvet i ild. Troen - som er mye mer verd, må også prøves, så den kan bli til pris og herlighet og ære for dere når Jesus Kristus åpenbarer seg.* - Et eksempel er Herrens tjener David. Da han var sluppet fri fra sine fiender og fra Saul, sa han, **Sal 18:7** – *Da kalte jeg på Herren i min nød og ropte til min Gud. Han hørte min røst fra sitt tempel.* - Korset er en påminnelse om gleden hos Gud: Mt 5:12 (Lk 6:23), Apg 5:40ff, 16:23-25.
- **Gud døder syndemennesket for at vi skal se fremover mot fullkommengjørelsen i herlighetsriket.** **Rom 6:6** – *Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med (Kristus – ved dåpen til hans død, v 3), for at det legeme som er under synden, skulle gjøres til intet og vi ikke lenger være slaver under synden.* **1 Pet 4:1f** – *Når Kristus /.../ har lidd under sitt jordeliv, så skal dere væpne dere med denne tanken: Den som har lidd her i livet, er ferdig med synden. Derfor skal han ikke lenger følge menneskelige lyster, men leve resten av sitt liv etter Guds vilje.* 2 Kor 4:16-18. Rom 8:17-25
- **Når troen øves i korsets skole, gjør Kristus oss likedannet med seg til oppmuntring for hverandre.** **2 Kor 1:6** – *Lider vi vondt, er det for at dere skal få trøst og frelse. Blir vi trøstet, er det for at dere skal få den trøst som hjelper dere til å holde ut de samme lidelser som vi må tåle.* **1 Tess 1:6f** – *dere tok oss, ja, Herren selv, til forbilde, og under store trengsler tok dere imot Ordet med den glede som Den Hellige Ånd gir. Slik ble dere et eksempel for alle dem som tror.*

Fra bekjennelsesskriftene: Guds Ords lære om *utvelgelsen* gir «den skjønne, herlige trøst at Gud har latt enhver kristens omvendelse, rettferdighet og frelse ligge seg så sterkt på hjertet /.../ at han «før verdens grunnvoll ble lagt» har holdt råd om det, og «i sitt forsett» bestemt hvordan han vil føre meg til det og bevare meg i det. Videre har Gud villet sikre min frelse så trygt og godt, /.../ at han bestemte min frelse i sitt evige forsett, som ikke tar feil eller blir omstøtt, og lagt den i forvaring i vår Frelsers Jesu Kristi allmektige hånd, som ingen kan rive oss ut av (Joh 10:28). /.../

Denne lære gir oss også en herlig trøst i kors og anfektelser, nemlig den at Gud i sitt råd har bestemt og besluttet før denne verdens tidsalder at han vil hjelpe oss i all nød, gi oss stålmodighet, skjenke oss trøst, skape håp og gi alt en slik utgang at det kan bli oss til frelse. Likedan fremstiller Paulus dette på en trøsterik måte i Rom 8 (28f, 35, 38f), at Gud i sitt forsett /.../ har bestemt gjennom hvilke kors og lidelser han vil gjøre hver enkelt av sine utvalgte «formet etter sin Sønns bilde», og at korset skal og må tjene enhver «til det gode», for de er kalt «etter Guds råd». Av dette har Paulus trukket den visse /.../ slutning at verken «trengsel eller angst», «verken død eller liv» osv. «kan skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus». (FC SD 11:45-49. Artikkelen om *utvelgelsen*)

Med korset stadfester Gud sitt kall

Vi ser ikke hjertets tro, men hører like fullt kirkens bekjennelse stadfeste den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Guds kirke på denne jord er Guds under i den nye lydighet. Troen har Kristus til *gave*, og med ham Guds rettferdighet og syndenes forlatelse. Med troen følger etterfølgelsen i gode gjerninger med Kristus til *eksempel*. Når etterfølgelsens tid er slutt, har ikke etterfølgerne gjort annet enn hva de var skyldige til. De må erkjenne: «Vi er uverdige tjenere» (Lk 17:10. CA 6).

Med undring følger spørsmålet: Hvorfor har bekjennere siden aposteltiden holdt fast ved kirkens Kristus-bekjennelse i lidelse og død? Svaret må vi søke i himmelen – hos den trene Gud. Han er kilden til kirkens bekjennelse (Mt 16:16f). Han stadfestet bekjennelsens sannhet da han oppreiste Kristus fra de døde, ”slik Skriftene har sagt” (1 Kor 15:3f). Med handlende allmakt har den Gud som gjør undere, stadfestet løftene til kirkens fedre i den gamle pakt. I tillit til den trofaste Gud, følger de små korsbærere etter, og akter herligheitsriket der fremme så mye, mye mer verdt enn trengsler og prøvelser i Kristi etterfølgelse. De kjenner hans ubegripelige godhet som legger korset på (1 Pet 3:17).

Til bibelstudium: Bekjennelseskamp medfører mange slags forsakelser:

Materielle goder: **1 Kor 7:29-31** – *Det er kort tid igjen. Fra nå av skal de som /.../ kjøper noe, (være) som om de ikke eide det, og de som bruker verdens goder, som om de ikke brukte dem. For denne verden, slik den nå er, går under.* (Jf Mt 19:21f, Lk 14:33).

Fornuftens visdom: **Mt 11:25f** – *«Jeg priser deg, Far, himmelens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for kloke og forstandige, men åpenbart det for enfoldige. Ja, Far, for dette var din gode vilje.»*

Vennskap i familiebånd: **Mt 10:34-35** – Jesus sa: «*Tro ikke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille: Sønn står mot far, datter mot mor, svigerdatter mot svigermor, og en manns husfolk er hans fiender. Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd. Den som finer sitt liv, skal miste det. Men den som, mister sitt liv for min skyld, skal finne det.*» Lk 12:52f.

Ære og berømmelse: **Mt 5:11** – *Ja, salige er dere når de for min skyld håner og forfølger dere, lyver på dere og snakker ondt om dere på alle vis.* 1 Pet 4:14.

Kjødets laster og begjær: **Kol 3:5-10** – *Så la da det jordiske i dere dø: Hor, urenhet, lidenskaper, ondt begjær og pengejag, som ikke er annet enn avgudsdyrkelse. Det er slikt som gjør at Guds vrede rammer de ulydige. Til dem hørte også dere den gang dere levde i disse synder. Men nå må dere legge av alt slikt: Sinne, hissighet, ondskap, spott og rått snakk. Og lyv ikke for hverandre! For dere har lagt av det gamle menneske og dets gjerninger og kledd dere i det nye menneske, det som stadig fornyes etter sin skapers bilde og lærer ham å kjenne.* Gal 5:24, Rom 6:6.

Forbilder i troens gode strid

Den som unndrar seg korset, unndrar seg Guds forsoning med verden i Kristus Jesus. **Lk 14:27, 35** – *Den som ikke bærer sitt kors og følger etter meg, kan ikke være min disippel.*

I troens gode strid vitner Den Hellige Ånd med sitt indre vitnesbyrd. Han vitner med Kristi ord og gir kraft til å bære korset med løftet om nådelønnen som venter, **Mt 5:12** – *Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. Slik forfulgte de også profetene før dere.* Rom 8:8, Kol 3:3ff.

Kirkens historie er mer enn en forvaltningshistorien. Kikens historie omfatter den skjulte historie om troens helter. Gud kjenner sine, som ikke er uten livets vitnesbyrd til trøst og oppmuntring for Kristi kirkes lemmer i nåtid (Heb 11). Livets vitnesbyrd er tvetydig mer eller mindre, og må så være på grunn av vår syndenatur, men vi aner Kristus-bildet skjult under korset. Denne oppmuntring til etterfølgelse er hensikten med minnedagene i en evangelisk-luthersk kirkeårskalender. Den er en Kristus-kalender, for minnedagene minner oss om den Oppstandnes skjulte nærvær, virksom med sin Ånd i de troendes liv - «de som følger Lammet hvor det så går» (Åp 14:4). Minnedagene err en stadig oppmuntring til å holde urokkelig fast ved bekjennelsen av den store Korsbærer, som etter sin menneskenatur er kirkens fremste martyr. Korset er hans martyrattributt. (Heb 10:23. Joh 13:15, Ef 5:1. Jf Jak 5:10, 1 Kor 4:16, Fil 3:17, 1 Tess 1:6. 1 Tim 1:16, 4:12.) Verden byr på idoler og gjerningshelgener på den brede vei. Gud har gitt oss forbilder i det folk som går «i Lammets spor». La oss derfor ikke etterligne det onde, men det gode (3 Joh 11)

Anfektet tro

Ordets etterfølgelse forutsetter den livsnære syndfallsrealisme. Vi mennesker er av naturen vredens barn (Ef 2:1) og hverandres brodermordere (1 Mos 4). Døpt til Jesu død og oppstandelse, er vi kalt til å stille våre legemer frem som redskaper for Guds gode skapervilje, enhver i sitt kall - i dagliglivets gjøremål. Det er ikke noe prangende eller storartet ved etterfølgelsen. Guds ord og befaling lar oss erfare vår egen avmakt, og Guds lov forsterker den med anklager og trusler.

Rom 7:7, 24f – *uten loven ville jeg ikke ha visst av synden. Jeg ville ikke ha visst hva begjær er, dersom loven ikke sa: Du skal ikke begjære. .../ Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk ved Jesus Kristus, vår Herre! Så tjener jeg altså Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen (1 Kor 15:57).*

Det hender at en troens bekjenner ikke hører annet enn lovens anklager og trusler, og mener seg forkastet av Gud. Melankoli og nevroser overlater vi til kyndig behandling. Anfektelsen forekommer blant mennesker med evnen til å følge skyld og skam i behold. Anfektelsen begynner med ond samvittighet og ender med konklusjonen: Jeg er en hykler, forkastet av Gud. Konklusjonen har mange holdepunkter i en liv, men en virkning: Man hører Guds frie nåde forkynt for andre, men ikke til meg. Desto viktigere er det private skriftemål i nattverdberedelsen. Har vi latt oss forlike med Gud, må vi hver for oss sørge for å gå vel forlikte

til Herrens bord. Vi ber en skriftebønn med anledning til å nevne den synd som plager oss, og deretter motta gaven som Kristus har fortjent og som ellers ikke finnes på jorden: Syndenes forlatelse, tilsagt den enkelte. De ting som er enestående ved menighetens praksis, må vi ikke stikke under stolen, men gjøre dem og begrunnelsen offentlig kjent og oppmuntre til bruken.

Når Kristus-bekjennelsen medfører ”kors og trengsel” for Guds rike, vitner Ånden med Kristi ord om vårt barnekår hos Gud (1 Pet 4:14, Mt 5:12). Åndens «indre vitnesbyrd» med vår ånd skjer ikke vilkårlig, men med Guds «ytre» vitnesbyrd da han oppreiste Jesus fra de døde. Slik har Gud stadfestet sin forsoning med verden og vår rettferdigjørelse (el frifinnelse) i Jesu korsdød. Med dåpen til Jesu død og oppstandelse er vi alltid henvist til Guds trofasthet som ga løftet (Mk 16:16), og alltid henvist til Guds kirkes ytre kjennetegn fra korsfestede og oppstandne Kristus. Da vitner Ånden med vår ånd – når og hvor han vil - at vi er Guds barn (Gal 4:6). Men kjennetegn uten feste i evangeliet og sakramentene, bedrar.

Guds fiendemakter vil herske i den døptes liv, **1 Pet 2:24** – Han bar våre synder på sitt lege-me opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra synden og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har dere fått legedom (Jes 53:4f).

Til bibelstudium: Rom 6:2ff, 7:4-6. Gal 2:19ff. - Verdens fiendskap: Mt 10:25, Gal 6:14. - **Kjødets fiendskap:** Mt 10:37-39, 16:24. Lk 14:26f. Gal 5:24, Rom 6:6.

Troens faste holdepunkt i Guds sjælesorg

Hvor er det faste holdepunkt for Guds godhet i mitt liv? Det fins ikke i mitt bryst eller i mine erfaringer, men i Guds ytre vitnesbyrd. Vi kan begynne med dåpen til Jesu død og oppstandelse, for så å få stadfestet Guds nådepakt i skriftemålet – hvor Guds nådetilsagn (absolusjonen) er kirkens skatt og hovedsak. Vi kan fortsette til Herrens bord, hvor gaven er Guds kirkes samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram i sakramentets skikkeler og mottatt med munnen. Guds legedom finner vi i faste holdepunkter fra den oppstandne Kristus. «Hør, så skal dere få leve!» (Jes 53:3)

Gud vet hvilket kors som gagner den kristne, og han gir kraft til å bære det. Med henvisning til de faste holdepunkt i Guds sjælesorg, kan den døpte vite seg kalt av Gud i sin dåp, få stadfestet Guds nådepakt med Guds nådetilsagn og motta alterets sakrament til et synlig pant på det skjulte liv med Kristus i Gud.

Rom 6:5 – Er vi blitt forenet med Kristus i en død som er lik hans, skal vi også være ett med ham i en oppstandelse som er lik hans. **1 Kor 11:32** – Når vi dømmes av Herren, blir vi refset, for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden (Heb 12:6-10, Rom 8:12-17). **1 Kor 10:13** – Gud er trofast, han vil ikke la dere bli fristet over evne, men gjøre både fristelsen og utgangen på den slik at dere kan klare det.

Skal vi bli bevart hos Gud, må vi søke Guds sjælesorg, og menigheten fremstå som et legende fellesskap. Noen annen motivering har ikke Guds kirkes rene kjennetegn hos oss. Siden kors

og trengsel har Guds bud og løfte, kan anfektelsen regnes med til sakramentene (Apol 13:17).

Eksempel: **David, Sal 13:2, 7 – Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for alltid? Hvor lenge vil du skjule ditt ansikt for meg? /.../ Men jeg setter min lit til din trofasthet, mitt hjerte skal juble over din frelse. Jeg vil synge for Herren, for han har gjort vel imot meg.**

«*Hvor lenge?*» Det er martyrenes rop til Gud (Åp 6:10). Guds endelige svar kommer i den time ingen venter, men er allerede foregrevet med Jesu lidelse, død og oppstandelse fra de døde. (Klag 5:20, Sal 13:2, Job 30:21.) I dag har vi det sikre holdepunkt, **Gal 3:26f** - *alle er dere Guds barn ved troen på Kristus Jesus. Alle dere som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.*

Guds nådepakt med den enkelte i dåpen gir grunn til frimodighet hver dag. **2 Tim 2:13** – *Er vi troløse, er (Gud) trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.* Troen er i seg selv et mørke, men Den Hellige Ånd opplyser med Kristus til gave og oppmuntrer med hans trofasthet, **Fil 1:6** - *han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Jesu Kristi dag.*

På nådepaktens grunn – i tillit til Guds løfte, oppmuntrer vi hverandre til gjerninger som har Guds ord og befaling for seg (Tit 3:8). Her handler det ikke om meg og mitt, men om det nye livet, skjult med Kristus i Gud (Kol 3:3). I tillit til syndenes forlatelse for Kristi skyld, lever vi under Guds nådehimmel. Guds barnekår ved dåpen og troen er det samme for alle Guds barn, både lærde, dannede og idioter. Helligånden bevarer dem med sine sukk fra alt ondt (Rom 8:23). Med støtte i erfaringsbevis er de på ville veier.

Guds kirke på jorden har Guds sikre kjennetegn. Vi vet hvorfor vi samles: Evangeliet lokker og drar til Guds gavebord. Vi vet hvem vi er: Fattige i oss selv og tiggere for Gud. Men vi går med Kristus til gave, utsendt til gode gjerninger med ham til eksempel.

Barnekår hos Gud ved dåpen og troen er skjult i en ringe skikkelse (Joh 1:12f, Gal 3:26, Rom 8:17). Men livets vitnesbyrd er ikke skjult.

1 Pet 4:1-5 – *(Siden Kristus) har lidd under sitt jordeliv, så skal dere væpne dere med denne tanke: Den som har lidd her livet, er ferdig med synden. Derfor skal han ikke lenger følge menneskelige lyster, men leve resten av sitt liv etter Guds vilje. Det er nok at dere i den tid som er gått, har levd på hedensk vis i utsvevelser og sanselighet, i drikk, festing og fyll, og drevet med forkastelig avgudsdyrkelse. Nå undrer de seg fordi dere ikke lenger løper med dem ut i denne strøm av utskeielser, og de spotter dere. Men de skal få avlegge regnskap for ham som står klar til å dømme både levende og døde.*

Fra bekjennelsesskriftene: «*Kristi rike /.../ er alltid det som han levendegjør ved sin Ånd, enten det er åpenlyst eller skjult under korset. Slik er Kristus den samme, enten han er herliggjort – som nå, eller i trengsler - som han var før. /.../ Han lærer at kirken er skjult under en flokk av onde, for at ikke dette anstøt skal skade de gudfryktige, og for at vi skal vite at Ordet og sakramentene er virkekraftige selv om de blir forvaltet av*

onde. I midlertid lærer han at disse uguadelige – selv om de har del i de ytre kjennetegn, likevel ikke er den sanne Kristi kirke og Kristi lemmer, for de er medlemmer av djevelens rike» (Apol 7/8:18, 19. Ref Mr 13:37-38, 3:12, 25:1. «Ordet og sakramentene» viser ikke til en forvaltningskirke, men til den bekjennende kirke - «Kristi kirke» med de rene kjennetegn, CA 7).

Krusifikset er Guds kirkes seiersmerke gjennom endetidens trengsler. Den oppstandne Kristus kroner troen med Kristi seier, **1 Joh 5:4** – *For alt som er født av Gud, seirer over verden. Og det som har seiret over verden, er vår tro* (Joh 16:33). Krusifikset bæres først i prosesjonen til en påminnelse for etterfølgerne. Vi er døpt til Kristi død og har samfunn Kristi legeme i velsignet brød, men blir minnet om gudsfolkets vandring i ørkenen til advarsel for oss: Gud hadde ikke behag i de fleste av dem, for de hengte seg til detonende (1 Kor 10).

Rom 8:36f – *For din skyld drepes vi dagen lang, vi regnes som slaktesuer. Men i alt dette vinner vi full seier ved ham som har elsket oss.* **1 Kor 15:57** – Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus! Derfor, mine kjære brødre, stå fast og urokkelig og gjør stadig fremgang i Herrens gjerning. Dere vet jo at deres arbeid i Herren ikke er forgjeves.

Trøsteord til kirken i Lammets spor: Åp 2:7, 11, 17, 26f, 3:5, 12, 21 –

«Den som seirer, ham vil jeg la spise av livets tre, som er i Guds paradis. /.../ Den som seirer, skal ikke rammes av den annen død. /.../ Den som seirer, ham vil jeg gi av den skjulte manna. Og jeg vil gi ham en hvit stein, med et nytt navn risset inn... /.../ Den som seirer og til det siste holder fast på de gjerninger jeg vil dere skal gjøre, ham vil jeg gi makt over folkene. /.../ Den samme makt har jeg fått av min Far. /.../ Ja, den som seirer, skal bli kledd i hvitt, og jeg vil aldri stryke hans navn ut av Livets Bok, men kjenner ved hans navn for min Far og hans engler. /.../ Den som, seirer, ham vil jeg gjøre til en søyle i min Guds tempel, og aldri mer skal han forlate det. Jeg vil skrive min Guds navn på ham sammen med navnet på min Guds by – det nye Jerusalem som kommer ned fra himmelen, fra Gud – og også mitt eget nye navn. /.../ Den som seirer, ham vil jeg la sitte sammen med meg på min trone, likesom jeg selv har seiret og satt meg med min Far på hans trone. Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene» (jf 14:4b; 21:7).

Et Luther-ord: «Verdens barn «ser at de som stoler på Gud og ikke på Mammen, de må tåle mye sorg og nød; djevelen står dem imot og hindrer dem så de ikke vinner noen penger, innflytelse og ære i verden, ja snaut nok beholder livet. Men motsatt: De som tjener Mammon, de har makt, innflytelse, ære og gods og trygg posisjon i verden. Derfor må en nøyne merke seg slike bibelord som motsier verdens tilsynelatende lykke, og holde fast ved at slike ord ikke kan lyve eller bedra, men skal vise seg å være sanne» (SK Budene 47).

Del 3: Herlighetsteologi

Midlet til innsikt er den åndelig gjørende omtolkning av kristentroen, ukjent for kirken like fra urmenigheten i Jerusalem. Man påberoper seg den umiddelbare tilgang til dypere innsikt i Guds usynlige egenskaper og skjulte hemmeligheter. Tankegang og legitimeringsmåte er kjent fra kirkens første århundrer, da såkalte «gnostikere» (av gnosis = innsikt) formidlet alternative evangelieskrifter, med påstand om skjulte overleveringer fra autoriteter i Jesu aller nærmeste krets. Med denne legitimeringsmåte fremsto gnostikerne som et korrektiv til kirkens lære og liv like fra urmenigheten i Jerusalem. Karakteristisk var forakten for menneskets kroppslige eksistens og ytre kjennetegn ved kirkens liv. Med stor konsekvens fulgte aversionen mot Ordet som ble menneske i mannen Jesus fra Nasaret (Joh 1:14), og det nedlatende forhold til apostelordets læreautoritet fra Kristus.

Lett gjenkjennelig i moderne utgave er påberopelsen av eget «syn» og «dypere innsikt». Da søker man legitimitet i et felles læremultiplum kalt «tilstrekkelig grunnlag» eller «det sentrale» i kristendommen eller Bibelen. Fortsatt uenighet i lærespørsmål blir rangert som saker av underordnet betydning. Eksempler får her være forholdet lov og evangelium, læren om arvesynd, gjenfødselen i dåpen og Kristi likefremme og presise ord om den gave som nattverdgjestene mottar med munnen. Men slike snarveier til kirkefellesskap er drøm og dikt (jf Joh 17:20a).

Også moderne nygnostikere vet bedre enn den bevitnede Jesus-historie fra de som kjente ham først. Er den ”indre”, umiddelbare opplysning i strid med apostelordets lære, søker man støtte i vikarierende argumenter alternativt i bibelsteder som handler om noe annet. Resultatet gjør prekenen til propaganda og troen til føleri.

Den folkelige tilbakemelding gjennom lengre tid bekrefter resultatet med immunitet mot ”skaperen av himmel og jord, av alt synlig og usynlig” (Nicenum år 325). Under skinn av kristendom aviser man Guds dennesidige (immanente) og virksomme nærvær med ytre tegn i Guds kirkeorden fra begynnelsen. Følgelig må man åndelig gjøre og bortforklare historien om «Deus incarnatus» i hans lidelse, død og oppstandelse, og likeså hans virksomme nærvær med ytre midler i den forsamlede menighet. Avgjørende er overtroen på menneskets umiddelbare evner for Gud, i tillit til føleri, fornuft og vilje.

Herlighetsteologiens kilde i mennesket tillater og krever selvopprettede tolkningssirkler. Kilden lar enhver se hva han vil se, og anvende bibelord med de bekvemme forbehold som ønskemål og omstendigheter krever. Deretter følger stadige sidesprang til intimsfæren – til ”min gudstro”, ”min kristentro” og ”mitt syn” på ditt og datt.

Kampen mot denne surdeig gjennom kirkens historie gjelder den nytestamentlige tro fra Skriftens Herre, gitt kirken i og med apostelordet. Derfor må vi – i likhet med de første kristengenerasjoner og våre reformasjonsfedre, avvise det uvirkelige gudsbytte, tilpasset egne behov og forestillinger. Vi må avvise en overfladisk virkelighetsorientering og overtroen på egne evner i troens saker. Saken gjelder den nytestamentlige tro, gitt kirken i og med apostelordets lære fra Skriftens Herre. Han er kilden til kirkens lære og liv – og ingen annen.

En herlighetsteolog vil «se», det vil si bekrefte sin tros troverdighet med egne erfaringer, og bevise troen med «velsignelser», opprakte hender og bøyde knær. Med erfaringsbevis for Guds godhet lovsynger han Gud når det går ham vel. Men uten sikre holdepunkter for troen, følger frafallet. Guds ord falt på steingrunn. Lk 8:13 – (Det er de) som tar imot ordet med glede når de hører det. Men de har ingen rot og tror bare en tid. Når de blir satt på prøve, faller de fra.

Den unge Luther formulerte forskjellen mellom en herlighetsteolog og en korsteolog slik: *"En herlighetsteolog kaller det onde godt og det gode ondt. En korsteolog kaller saken for det den virkelig er"* (Heidelberg-disputasen 1518. Tese 21). Denne forskjell mellom sann og falsk teologi medbestemmer vårt forhold til den andre trosartikkel. Herlighetsteologi søker Guds sannhet og velsignelse i den selvbekreftende beskuelse - i slikt som besnærer, pirrer og pranger med ytre fromhet, målbar fremgang, samfunnets kristianisering, osv. Med stor konsekvens begrunner man frelsesvisshet med "forvandling", gitt til kjenne med lykkefromhet i gruppeadferd. Dermed blir evangeliet om Guds rike forkludret med suksèkriterier. Teokratiske forestillinger om fremgangsteologi og kristianisering fortrenger Sønnens komme i Jesu skikkelse, hans komme i den forsamlede menighet og hans komme på den ytterste dag, synlig i sin Guddoms herlighet. Hele dette eskatologiske hendelsesforløp blir omdannet til et stykke verden underkastet autoritære storpredikanter på imamers vis, eller kirkemyndigheter som vet å bestemme hva kirkens lære er, som om Guds ord er utgått fra dem eller er kommet bare til dem (1 Kor 14:36).

Herlighetsteologer blender og bløffer med snusfornuft, politikervisdom og kvasiteologi. Fremmede for Guds allmakt i "en korsfestet Kristus" (1 Kor 1:23), er de fremmede for Ordets etterfølgelse og konfesjon i nytestamentlig mening (homologi). Mentale sperrer vitner om arvesyndens kraft i menneskers tradisjoner (2 Kor 10:5, jf Mt 16:22f).

Herlighetsteologi lar menneskene søke gavene fremfor Giveren (Sal 73), beskuelsen fremfor troen. Det oppstår en manipulerende sirkel, hvor tilhørerne blir forespeilet opplevelser og løsninger etter "Guds vilje", som er den tilhørerne forventer. Taleren proklamerer kristnes rett til fremgang i alt hva de gjør, og rett til å leve i "Guds barns frihet" fra begrensninger. Bevisførselen skjer i analogi med Guds ord til sitt utvalgte folk i den gamle pakt

Eksempel: Alle de Guds velsignelser som Moses regnet opp for Guds folk i den gamle pakt, 5 Mos 28:1-14. Alt skulle bli folket til del, med forbehold om lydighet mot Sinai-paktens lover og bud. Hvis ikke, skulle Guds forbannelser komme over folket.

Historien om radikale vekkelser er historien om de konsekvente herlighetsteologer – om Gud seks fot høy. De opptrer med guddommelig kompetanse, autoritet og myndighet i egen person, som om Gud taler umiddelbart gjennom dem. Dette autoritære svermeri er kjent fra spiritualistene på reformasjonstiden og senere i radikalpietismens historie. De var gjenfødt med "hellig kjød" og opptrådt som kristus'er, kommet for å fullbyrde dommen over de ugu-

delige. Mest kjent i vårt land er den voldelige vekkelsen blant en del av Kautokeino-samene omkr 1852. Mindre kjent er den radikale fløy innen Skiens-vekkelsen noen år senere.

Med selvbestaltet åndelighet utleger herlighetsteologer bibeltekster i samsvar med eget «syn» og helst med støtte i «fagteologer» eller «nyere forskning», som om lærde teologer er utrustet med Åndens indre lys og umiddelbare tilgang til tekstsens egentlige mening eller budskap. Hvor har de det fra?

Den rabiate variant proklamerer «troens ord» med henvisning til "en åpenbaring fra Ånden". I analogi med Skaperen selv, opptrer de med helbredelser og "velsignelser" på ordre. Men straks Gud legger korset på, følger famlende sjelesorg, eksperimentell virksomhet og frustrende resultater. Da er utstøting et middel i den forvrenge menighetstukt. Hvorfor? Tar man ikke den korsfestede Skaperen på alvor, tar man heller ikke seg selv og sin død på alvor.

Uten korsteologi, blir arvesyndens kraft og evige følger omskrevet og bagatellisert. Det skjer av hensyn til vår egen rettferdighet. Den dekker seg bak utvortes skinn, lik en kalket grav, og unngår kjærlighetens skriftemål for sin neste og det private skriftemål i nattverdberedelsen. Hvor Kristi sjelesorg gjennom ytre midler er ødelagt, må uinntilfridde forventninger til egen åndelighet medføre mange sjeleforlis.

Menneskenaturens preferanse er ikke Guds Ords sannhet, men løgn og selvbedrag (Joh 8:44). Så lenge vi tilpasser åpenbaringsordets Gud til selvbestemt kristentro, må vi trelle under Guds fiendemakter – "djevelen, verden og vårt eget kjød". Med læretilpasninger og fornekelselser utelukker vi oss selv fra troens øvelse i det liv vi er skapt til å leve. Det er livet i Ordets etterfølgelse, skjult under korset hvor Lammet enn går..

Mine litterære kilder:

LOEWENICH, WALTER VON: *Luthers theologia crucis*. München 1948.

PINOMAA, LENNART: *Lutherin kilvoitteleva usko* (Luthers kjempende tro). Borgå & Hki 1952.

PREENTER, REGIN: *Zur Theologie des Kreuzes bei Luther*. (1959) = Theologie und Gottesdienst. Gesammelte Aufsätze. S 247-274. Århus & Göttingen. 1977.

PREUS, ROBERT D: Korsets teologi. (6) = Lutherläsaren 1995, 7-22. Overs. Johan Lumme.

Epost: kaare.svebak@gmail.com